



REKRUTIMI ETIK

Një libërth për punëmarrësit, agjencitë private të punësimit dhe të punësimit të përkohshëm, punëdhënësit dhe institucionet shtetërore.

2022

ÇFARË ËSHTË REKRUTIMI ETIK?

Sistemi Ndërkombëtar i Integritetit në Rekrutim (IRIS)

Rekrutim etik do të thotë rekrutim i punëtorëve në mënyrë të ligjshme, të drejtë dhe transparente që respekton dhe mbron të drejtat e tyre. Standardi i Sistemit Ndërkombëtar të Integritetit në Rekrutim (IRIS)¹ është një paketë me parime globale që përkufizojnë rekrutimin etik. Standardet IRIS shprehin kuptimin e rekrutimit etik në praktikë dhe mënyrën se si rekrutuesit mund të tregojnë respektimin e tyre.²

Ato bazohen në instrumentet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut dhe të punës dhe janë zhvilluar përmes konsultimeve të gjera të shumë aktorëve.³

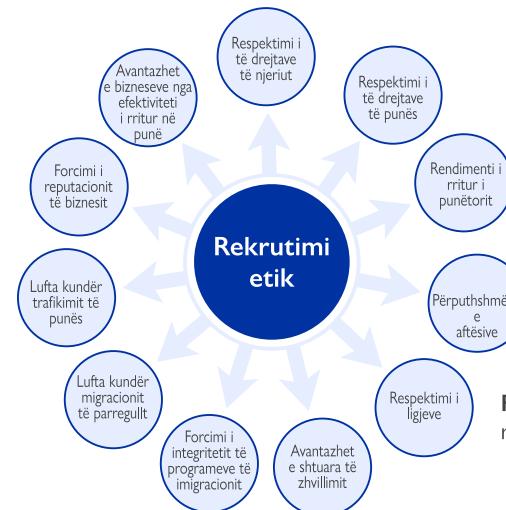


Fig.1: Përkufizimi i rekrutimit etik

Standardi IRIS përbëhet nga dy parime të përgjithshme dhe pesë parime specifike.

Më poshtë mund të gjeni shtatë Parimet bazë të IRIS.

Parimet e përgjithshme:

A. Respektimi i Ligjeve dhe Parimeve Themelore dhe të Drejtave të Punës – Rekrutuesit duhet të respektojnë të gjithë legjisacionin në fuqi, rregulloret, marrëveshjet shumëpalshe dhe dypalshe për migracionin për motive punësimi dhe politikat që lidhen me rekrutimin e punëtorëve migrantë në juridikSIONET e vendeve të originës, tranzitit dhe destinacionit, duke përfshirë ato që kanë të bëjnë me imigrimin ose emigrimin e punëtorëve migrantë. Ky parim ndalon në mënyrë të qartë përdorimin e trafikimit të personave, punën e detyruar dhe punën e fëmijëve, dhe përfshin respektimin e të drejtës së lirisë së organizimit dhe marrëveshjeve kolektive dhe respektimin e trajtimit të barabartë dhe mos diskriminimit, siç parashikohet në Deklaratën e ILO-s mbi Parimet Themelore dhe të Drejtat në Punë.

Ky libërth është prodhuar në kuadër të projektit “Forcimi i kuadrit të migrationit përmotivë punësimi në Shqipëri”, financuar nga Fondi i Zhvillimit të IOM-it dhe zbatuar nga IOM në bashkëpunim me Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë, Ministrinë e Brendshme, INSTAT, Shkollën Shqiptare të Administratës Publike dhe Agjencinë Kombëtare të Punësimit dhe Aftësive.

Botimi synon të promovojë praktikat e rekrutimit etik duke informuar punëmarrësit mbi të drejtat e tyre, dhe detyrimet e punëdhënësve, agjencive private të punësimit dhe të punësimit të përkohshëm dhe institucioneve të shtetit për të respektuar të drejtat e njeriut dhe të punës të punëtorëve migrantë.

*Informacioni që përfshihet në këtë libërth nuk është shterues. Për më shumë referojuni akteve ligjore dhe nënligjore në fuqi për agjencitë private të punësimit dhe agjencitë e punësimit të përkohshëm.

Në brendësi do të gjeni:

- Çfarë është Rekrutimi Etik?
- Të drejtat e punëkërkuesve që marrin shërbime ose të rekrutuar nga agjencitë private të punësimit dhe punëmarrësve të agjencive të punësimit të përkohshëm.
- Detyrimet dhe kuadri i veprimit mbi rekrutimin e drejtë për agjencitë private të punësimit dhe të punësimit të përkohshëm dhe ndërmarrjet pritëse.
- Udhëzime për rekrutuesit mbi rekrutimin etik për punëtorët migrantë shtëpiakë.
- Politikat dhe strukturat për respektimin e të drejtave të njeriut dhe të punës, për punëtorët migrantë.

Tiranë, 2022

B. Respektimi i Sjelljes Etike dhe Profesionale – Për të respektuar ligjet dhe për të përbushur Parimet IRIS, rekrutuesit do të kenë sisteme menaxhimi, sidomos vigilencën e duhur për t'u siguruar që aktivitetet e tyre të rekrutimit të janë në përputhje me Parimet IRIS dhe të kryhen në mënyrë të tillë që i trajton punëtorët migrantë me dinjitet dhe respekt, pa ngacmim, ose çdo formë detyrimi ose trajtimi poshtërues ose çnjerëzor.

Parimet specifike:

1. Ndalimi i tarifave të rekrutimit dhe kostove të tjera ndaj punëtorëve migrantë

Rekrutuesit nuk duhet të vendosin, drejtëpërdrejt ose jo, tërësisht ose pjesërisht, ndonjë tarifë ose kosto tjetër ndaj punëtorëve migrantë për shërbimet që lidhen me rekrutimin për vendosje ose punësim të përkohshëm ose të përhershëm.

2. Respektimi i Lëvizjes së Lirë

- Rekrutuesit nuk duhet të kërkojnë nga punëtorët migrantë ose anëtarët e familjeve të tyre që të ofrojnë një garanci monetare ose kolateral tjetër si kusht punësimi dhe nuk duhet të mbajnë, shkatërrojnë ose konfiskojnë dokumente, paga ose sende të tjera personale dhe, në këtë mënyrë, të kufizojnë lirinë e lëvizjes.

3. Respektimi i Transparencës për Termat dhe Kushtet e Punësimit

- Rekrutuesit duhet të sigurohen që, përpara vendosjes, punëtorët migrantë të pajisen me kontrata me shkrim në një gjuhë të kuptueshme nga çdo punëtor, ku të tregohen me detaje termat dhe kushtet e punësimit, sidomos, por jo vetëm natyra e punës së ndërmarrë, tarifat dhe marrëveshjet e pagesës, orët e punës, pushimet vjetore dhe pushime të tjera dhe të gjitha zbritjet e tjera të ligjshme nga paga dhe përfitimet e punësimit në përputhje me legjislacionin kombëtar. Rekrutuesit duhet të sigurohen që të merret, pa detyrim, pëlqimi me shkrim i punëtorit.

4. Respektimi i Konfidencialitetit dhe Mbrojtja e të Dhënave

- Rekrutuesit nuk duhet të registrojnë, në dosje ose në regjistra, të dhëna personale që nuk kërkohen për të gjykuar aftësitë e punëtorëve migrantë për punën për të cilën ata janë duke u konsideruar ose mund të konsiderohen, ose që kërkohen për të lehtësuar vendosjen e tyre. Rekrutuesit duhet të sigurohen që të gjitha të dhënat personale që ata mbledhin, marrin, përdorin, transferojnë ose ruajnë të trajtohen me konfidencialitet të rrëptë dhe të mos i komunikohen asnjë pale të tretë pa pëlqimin paraprak të informuar me shkrim të punëtorit ose përfaqësuesit të punëtorëve, përvçese nëse kërkohet ndryshe me ligj.

5. Respektimi i të drejtës për mjete juridike

- Rekrutuesi duhet të sigurohet që punëtorët migrantë të kenë të drejta efektive për mjete juridike, pa u frikësuar nga akuza, hakmarrja ose shkarkimi, siç janë procedurat e brendshme të ankesave të rekrutuesit të punës dhe/ose punëdhënësит dhe për ato mjete juridike të parashikuara me ligj në vendin e origjinës dhe destinacionit, në lidhje me aktivitetet e tyre të rekrutimit.

TË DREJTAT E PUNËKËRKUESVE QË MARRIN SHËRBIME OSE TË REKRUTUAR NGA AGJENCITË PRIVATE TË PUNËSIMIT DHE PUNËMARRËSVE TË AGJENCIVE TË PUNËSIMIT TË PËRKOSSHËM

Legjislacioni për punësimin e përkohshëm garanton një sërë parimesh dhe të drejtash për punëmarrësit e përkohshëm dhe detyrimet për agjencitë e rekrutimit dhe institucionet e shtetit.⁴

Cilat janë të drejtat tuaja si punëkërkues të rekrutuar nëpërmjet një agjencie private punësimi?

- Kërkesat e punëkërkuesit trajtohen nga një agjencji private e punësimit e licencuar në kategorinë X.2.A, "Ndërmjetësim në tregun e punës".
- E drejta e punëkërkuesve shtetas shqiptarë për t'u punësuar jashtë shtetit, sipas marrëveshjeve dypalëshe të qeverisë shqiptare me vendet përkatëse, dhe për t'u njohur me marrëveshje të tillë.
- Punëkërkuesit i përfitojnë shërbimet e agjencisë private të punësimit për punëkërkuesit falas, pa asnjë detyrim financiar, të drejtëpërdrejtë ose të tërthortë, me përashtim të pagesës së shpenzimeve të nevojshme për plotësimin e dosjes administrative të çdo punëkërkuesi.
- Punëkërkuesve i sigurohet trajtim i barabartë nga agjencia private e punësimit.
- Punëkërkuesi i ndërmjetësuar në punë nga agjencia private e punësimit gjëzon të drejtën për negociimin kolektiv, pagën minimale, kohën dhe kushtet e punës, përfitimet e sigurimeve shoqërore, mbrojtjen e pasurisë dhe të shëndetit në punë.
- Punëkërkuesi ka të drejtën të njoftohet nga agjencia private e punësimit për kushtet e punës dhe të punësimit, përpara fillimit të marrëdhënieve të punës.
- Punëkërkuesi ka të drejtën e sigurisë se nuk do të punësohet në vende pune që paraqesin rrezik e pasiguri për jetën dhe shëndetin e tij, apo ku mund të jetë subjekt abuzimi apo trajtimi diskriminues.
- Punëkërkuesi ka të drejtën e sigurisë se përpunimi i të dhënave të punëkërkuesit nga agjencia private e punësimit bëhet duke respektuar konfidencialitetin dhe përdorimin e të dhënave, sipas natyrës së punës dhe nuk përhapet për asnjë lloj tjetër qëllimi, përvç atij për të cilin janë dhënë, duke përashtuar rastet kur është dhënë pëlqimi me shkrim nga personi që e jep informacionin.

Cilat janë të drejtat tuaja si punëmarrës i përkohshëm i rekrutuar nëpërmjet një agjencie të punësimit të përkohshëm?

- Punëmarrësi i përkohshëm është i punësuar nëpërmjet një agjencie të punësimit të përkohshëm të licencuar në kategorinë X.2.A, "Ndërmjetësim në tregun e punës".
- Punësimi kryhet nën mbikëqyrjen dhe menaxhimin e agjencisë së punësimit të përkohshëm dhe ndërmarrjes pritëse pasi të jetë lidhur kontrata e punës me agjencinë e punësimit të përkohshëm.
- Kontrata me agjencinë e punësimit të përkohshëm nënshkruhet për një periudhë jo më shumë se 2-vjeçare.
- Punëmarrësi i përkohshëm nuk i paguan agjencisë së punësimit të përkohshëm tarifë për punësimin e tij në ndërmarrjen pritëse.
- Punëmarrësve të përkohshëm u ofrohet mundësia për t'u trajnuar si punëmarrës të përhershëm në mënyrë që të përmirësojnë aftësitë dhe njohuritë e tyre në fushën e pozicionit ku janë të punësuar nga ndërmarrja pritëse.
- Punëmarrësit e përkohshëm, nëse u përkasin grupeve vulnerabël, sipas legjislacionit në fuqi, mbrohen nga rreziqet që i prekin në mënyrë të veçantë, nëpërmjet mbikëqyrjes së veçantë mjekësore, sipas legjislacionit në fuqi.
- Punësimi i një punëmarrësi të përkohshëm në ndërmarrjen pritëse ndërpritet nëse:
 - nëpërmjet punësimit të tij zëvendësohen punëmarrës që ushtrojnë të drejtën e grevës.
 - punëdhënësi, gjatë 6 muajve të fundit, ka bërë largime nga puna të punëmarrësve të të njëjtit profesion.
 - për arsyë ekonomike ose, gjatë 12 muajve të fundit, ka bërë largime kolektive, për të njëjtat profesione.
 - puna, për nga natyra e saj, përbën rrezik për shëndetin dhe sigurinë e punëmarrësit.

REKRUTIMI I DREJTË

Jeni një ndërmarrje, agjenci private punësimi, investitor apo organizatë për të drejtat e punës dhe dëshironi të mbroni punëtorët migrantë?

Atëherë, qasja juaj për mbrojtjen e punëtorëve migrantë duhet të fokusohet veçanërisht tek rrugët dhe mjetet që përdorin punëtorët për të gjetur punë në ekonominë globale!

Kuadri i veprimit për agjencitë private të punësimit dhe ndërmarrjet pritëse

Kuadri i veprimit për Agjencitë Private të Punësimit

- Zhvilloni politika të brendshme gjithëpërfshirëse.
- Merrni masa për të rritur ndërgjegjësimin për vulnerabilitetin e punëtorëve migrantë nga trafikimi dhe puna e detyruar.
- Përzgjidhni dhe vlerësoni rekrutuesit.
- Menaxhoni rekrutuesit dhe monitoroni rekrutimin dhe punësimin etik.
- Krijoni një mekanizëm të brendshëm ankesash dhe mbrojtje për sinjalizuesit.
- Merrni masa për të ndikuar pozitivisht në politikat publike për të promovuar masa mbrojtëse për punëtorët migrantë.

Detyrimet

Detyrimet e Agjencive Private të Punësimit

- Agjencia private e punësimit është e licencuar në kategorinë X.2.A, "Ndërmjetësim në tregun e punës".
- Agjencia private e punësimit ofron shërbime:
 - informimi, këshillimit si dhe vlerësimi të kërkesave dhe aplikimeve për ndërmjetësim për punësim;
 - kërkimi të vendeve të punës;
 - ndërmjetësimi për përcaktimin e kushteve dhe të lidhjeve e të marrëdhënieve të punës, ndërmjet punëkërkuesit dhe punëdhënësit.
- Agjencia private e punësimit zbaton të gjitha marrëveshjet dypalëshe të qeverisë shqiptare me vendet përkatëse.
- Shërbimet e agjencisë private të punësimit për punëkërkuesit janë falas.
- Agjencia private e punësimit siguron trajtim të barabartë për të gjithë punëkërkuesit.
- Agjencia private e punësimit njofton punëkërkuesin për kushtet e punës dhe të punësimit, përpara fillimit të marrëdhënieve të punës.
- Agjencia private e punësimit nuk ndërmjetëson për punëkërkuesin në vende pune, që paraqesin rrezik e pasiguri për jetën dhe shëndetin e tij apo ku mund të jetë subjekt abuzimi apo trajtimi diskriminues.
- Agjencia private e punësimit garanton që personeli i saj të ketë kualifikimin dhe trajnimin e nevojshëm për shërbimet që ofron.
- Agjencia private e punësimit bashkëpunon me zyrat shtetërore të punësimit.
- Agjencia private e punësimit merr masa të garantojë respektimin e të dhënavë personale të punëkërkuesit, sipas kuadrit ligjor në fuqi.

Detyrimet e Agjencisë së Punësimit të Përkoħshem

- Agjencia e punësimit tē pérkoħshem eshtē e licencuar né kategoriné X.2.A, "Ndërmjetësim né tregun e punës".
- Agjencia e punësimit tē pérkoħshem lidh kontratën e punësimit me punëmarrësin pér një periudħej ja më shumē se 2-vjeċċare.
- Agjencia e punësimit tē pérkoħshem siguron trajtim tē barabartē pér tē gjithé punékérkuesit.
- Agjencia e punësimit tē pérkoħshem garanton që personeli i saj ka kualifikimet dhe trajnimin e nevojshem pér sherbimet që ofron.
- Agjencia e punësimit tē pérkoħshem nuk vendos ndaj punëmarrësit ndonjë tarifē pér punësim né ndërmarrjen pritēse.
- Agjencia e punësimit tē pérkoħshem informon punëmarrësin e punësimit tē pérkoħshem pérpara fillimit tē marrëdhénies së punës pér rreziqet specifiqe né vendin e punës, si dhe pér çdo kualifikim tē veçanté ose aftesi profesionale ose mbikéqyrje tē veçanté mjekesore që e kérkon puna.
- Agjencia e punësimit tē pérkoħshem lidh marrëveshje punësimi me ndërmarrjen pritēse.
- Agjencia e punësimit tē pérkoħshem vendos punësimin e punëmarrësit tē pérkoħshem né rastin e:
 - zévdësimit tē një punëmarrësi që mungon pérkoħeisit;
 - rritjes së ngarkesës së punës, pérkoħeisit;
 - rritjes së volumit tē punës sezionale;
 - realizimit tē një projekti me afat tē përcaktuar;
 - realizimit tē një projekti jashté veprimtarisë së kryer nga ndërmarrja pritēse.
- Punësimi i një punëmarrësi tē pérkoħshem né ndërmarrjen pritēse eshtē i ndaluar nése:
 - me punësimin e tij zévdësohen punëmarrësit që ushtrojn tē drejtēn e grevës;
 - punëdhénesi, għat-tieb 6 muajve tē fundit ka bérre largime nga puna tē punëmarrës tē tē njejtit profesion, pér arsyek ekonomike ose, għat-tieb 12 muajve tē fundit, ka bérre largime kolektive nga puna, pér tē njejtat profesione;
 - puna, pér nga natyra e saj, pér benn rrezik pér shéndetin dhe siguriné e punëmarrësit.
- Ajgencitè e punësimit tē pérkoħshem informojnè ministriné pérjiegjiex pér česhtjet e punësimit çdo għashtë muaj pér strukturën dhe veprimtariné e tyre.

Një Agjencie Private Punësimi i hiqet licenca kur:

- agjencia private e punësimit/personi fizik / juridik (ortaku, aksionari apo anetari i organeve drejtuese tē saj) ka/né qené i denuar pér vepra penale tē kryera me dashje;
- shkel parimin e barazisë, duke diskriminuar punékérkuesin;
- provohet se ka kérkuar tarifa nga punékérkuesi pér sherbimet e ofruara drejtpērdrejt apo tērħorazi ose ka pranuar pagesa, mallra apo sherbime nga punékérkuesi, pérveç pagesés sē nevojshme pér plotësimin e dosjes administrative tē punékérkuesit
- reklamon njoftime tē rreme ose masħtruese pér ndërmjetësimin;
- bén deklarata, dëshmi tē rreme ose pér dor dokumente tē falsifikatura;
- nixit drejtpērdrejt apo tērħorazi punékérkuesin tē transferohet né një vend tjetjer pune, rastit kur transferimi eshtē né interes tē punékérkuesit;

- ndikon ose pérpiqet tē ndikojé çdo punëdhénés ose ndërmarrje tē mos punësojnë disa persona;
- ofron sherbimet e veta pér tē miturit;
- angazħohet tē ndërmjetēsoj pér punékérkuesin né vende pune që cenojnë dinjitetin e Republikës sē Shqipérissé
- pengon ose pérpiqet tē pengoġġ inspektimin e organeve pérkatēse;
- nuk pérmbush detyrimet pér sigurimet shoqero re apo kontratat e punës pér punëmarrësit e vet;
- nuk respekton dispozitati e Vendimit tē Kēshillit tē Ministrave nr. 101, daté 23.2.2018 "Pér méngrren e organizimit e tē funksionimit tē agjencive private tē punësimit".

UDHËZIME PËR REKRUTUESIT

Rekrutimi etik pér punētorēt migrantë shtëpiaké

Tē drejtat e punētorēve migrantë pasqyrohen né legijslacionin e Republikës sē Shqipérissé.⁵ Më poshtë pērshkruhen parimet e standardit IRIS né rekrutimin e punētorēve migrantë shtëpiaké.

Barazi né gezimin e tē drejta

- Punētorēt migrantë gézjnë tē drejtat e parashikuara né Kushtetutēn e Shqipérissé dhe né konventat nderkombétare tē ratifikasiara.
- Né tē gjitha vendimet né lidhje me interesat e tyre, punētorēt migrantë trajtoha né pérputħje me tē drejta dhe liritté themelore tē parashikuara né Kushtetutē dhe né konventat dhe marrëveshjet nderkombétare tē ratifikasiara.

Punësimi i ligħshem

- Punētorēt migrantë punēsoha pasi tē jené pajisur me leje qendrimi ose ndonjë autorizim tjetter tē ngħaż-ħem që eshtē i vlefshem pér kohēzgħatien e punësimit né fjalé.
- Kostot e kħimmit tē çdo tē huaji që eshtē punēsuar né ménryr tē paligħshme nga njé ndërmarrje mbulohenha qiegħi.
- Tē gjitha shpérblimet e papaguara pér tē huajin që eshtē punēsuar né ménryr tē paligħshme mbulohenha qiegħi.
- Punēdhénesi pagħan çdo taksé ose kontribut social tē papagu, duke pér fshir ġib obiectives administrative pérkatēse tē zbatu ħażże pér tē huajin qiegħi eshtē punēsuar prej tij né ménryr tē paligħshme.

Ndalimi i tarifave tē rekrutimit dhe kostove tē tħura ndaj punētorēve migrantē

- Asnjé tarifē rekrutimi pér sherbimet qiegħi lidhen me rekrutimin pér vendosje ose punësim tē pérkoħshem ose tē pérħershem nuk mund tē vendoset ndaj punētorēve migrantë shtëpiaké, drejtpērdrejt ose tērħorazi, tērēsisht ose pjesērisht.
- Punētorēt migrantē nuk duhet tē paguajnej asnjé tarifē rekrutimi.

Respektimi i lëvizjes së lirë

- Punëtorëve migrantë shtëpiakë ose anëtarëve të familjes së tyre nuk duhet t'u mbahen pasaportat, si dhe dokumente të tjera identiteti ose dokumente që provojnë punësimin, gjatë të gjitha fazave të procesit të rekrutimit.
- Punëtorëve migrantë shtëpiakë ose anëtarëve të familjes së tyre nuk duhet t'u mbahet asnjë dokument bankar, kartë bankare, dokumente për prona të paluajtshme ose personale në asnjë moment sepse këto janë të panevojshme gjatë procesit të rekrutimit.
- Kontratat e punësimit dhe shërbimit ndërmjet rekrutuesit dhe punëtorëve migrantë duhet të përfshijnë një klauzolë që garanton mos kufizimin e lirisë së tyre të lëvizjes.

Respektimi i transparencës për termat dhe kushtet e punësimit

Punëtorët migrantë shtëpiakë kanë të drejtë të marrin shërbime rekrutimi të parashikuara në marrëveshjet me shkrim me rekrutuesit.

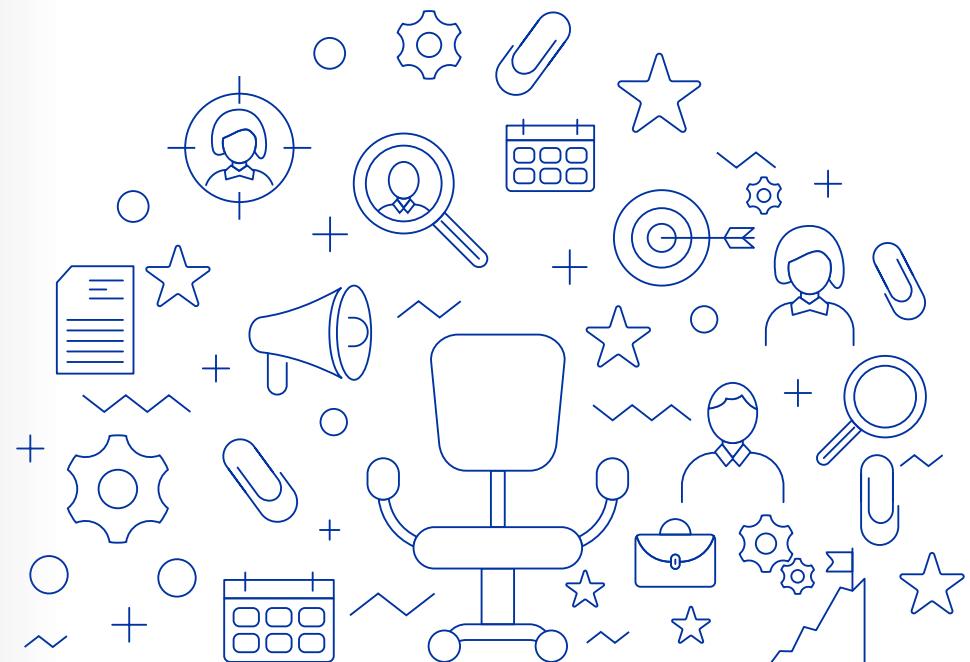
- Rekrutuesit duhet të kenë marrëveshje shërbimi me punëdhënësit (familjen). Rekrutuesit duhet t'u ofrojnë punëtorëve migrantë shtëpiakë kontrata punësimi me shkrim që janë të drejtpërdrejta dhe në një gjuhë të kuptueshme nga punëtori.
- Rekrutuesit duhet të ofrojnë kontrata pune për punëtorët migrantë shtëpiakë përpara se ata të vendosen.
- Kontratat e punësimit duhet të miratohen dhe të nënshkruhen nga punëtorët migrantë shtëpiakë pa asnjë detyrim.
- Rekrutuesit duhet të verifikojnë që termat dhe kushtet e punësimit të janë të njëjta me ato të ofruara fillimisht nga punëdhënësi dhe të janë në përputhje me ligjin dhe praktikën në fuqi.
- Rekrutuesit duhet të sigurohen që kontratat e punësimit të nënshkruara nga punëtorët migrantë shtëpiakë të mos zëvendësohen me kontrata të tjera punësimi, përvèç rasteve kur ato janë kontrata me kushte më të mira jetese dhe pune dhe janë të dakordësuara me punëtorët.
- Rekrutuesit duhet të sigurohen që punëtorët migrantë shtëpiakë të marrin trajnim orientimi para nisjes.

Respektimi i konfidencialitetit dhe mbrojtja e të dhënave

- Të dhënat personale të punëtorëve migrantë mblidhen vetëm nëse dhe për aq sa janë të rëndësishme për procesin e rekrutimit.
- Të dhënat personale të punëtorëve migrantë mblidhen, merren, përdoren, transferohen ose ruhen në përputhje me legjislacionin në fuqi për mbrojtjen e të dhënave personale.
- Të dhënat personale ruhen në mënyrë të sigurt, si në kasaforta të kyçura ose sisteme elektronike të mbrojtura me fjalëkalim.
- Agjencia ruan të dhënat personale të punëkërkuesit vetëm për aq kohë sa kjo justifikohet nga qëllimet e nevojshme për të cilat është bërë marrëveshja ose, për aq kohë sa punëkërkuesi dëshiron të mbetet në listën e kandidatëve për mundësi punësimi.

Respektimi i së drejtës për mjete juridike

- Punëtori migrant ka të drejtë të paraqesë një ankesë administrative kundër urdhrit për refuzimin e lëshimit, rinovimit ose anulimit të lejes unike pranë autoritetit vendimmarrës ose autoritetit të tij të drejtpërdrejtë mbikëqyrës.
- Ankesa depozitohet pa pasur frikë për akuzë, hakmarrje ose shkarkim.
- Vendimi i organit mbikëqyrës mund të kundërshtohet në gjykatën kompetente për çështje administrative.
- Rekrutuesit duhet të kenë mekanizmat e tyre, ose të marrin pjesë në mekanizmat efektivë të ankimit të nivel operacional.
- Rekrutuesit duhet të sigurohen që punëtorët migrantë shtëpiakë të janë të informuar dhe të kenë mundësi të hapur dhe të drejtpërdrejtë për një mekanizëm ankesash në lidhje me procesin e rekrutimit.
- Rekrutuesit duhet t'u ofrojnë punëtorëve migrantë shtëpiakë informacion rrith mekanizmave të ankimit të ofruara nga shteti, punëdhënësi dhe industria në lidhje me punësimin si në vendet e origjinës ashtu edhe në ato të destinacionit.



DETYRIMET DHE KUADRI I VEPRIMIT I NDËRMARRJEVE PRITËSE

Cilat janë detyrimet e ndërmarrjes pritëse?

Ndërmarrja pritëse u ofron punëmarrësve të përkohshëm trajnimin e nevojshëm dhe në përputhje me karakteristikat e vendit të punës, njësoj si punëmarrësit e pérhershëm. Në këtë mënyrë ndërmarrja pritëse duhet të marrë parasysh kualifikimet dhe përvojën e tyre, përfshirë aftësitë dhe njohuritë e tyre në fushën ku janë të punësuar.

- Ndërmarrja punëson një punëmarrës të përkohshëm nëse:
 - ka rritje të ngarkesës së punës, përkohësish;
 - ka rritje të volumit të punës sezonale;
 - duhet të realizojë një projekt me afat të përcaktuar;
 - duhet të realizojë një projekt jashtë aktivitetit të kryer nga ndërmarrja pritëse;
 - punëmarrësit që ushtrojnë të drejtën e grevës nuk zëvendësohen;
 - gjatë 6 muajve të fundit nuk ka bërë largime nga puna të punëmarrësve të të njëjtë profesion, përsye ekonomike ose gjatë 12 muajve të fundit nuk ka bërë largime kolektive për të njëjtat profesione;
 - puna, përfshirë natyra e saj, nuk përbën rrezik përfshirë shëndetin dhe sigurinë e punëmarrësit.
- Ndërmarrja mbron punëmarrësit e punësuar nëpërmjet agencive të përkohshme nga rreziqet që i prekin në veçanti përfshirë shakat e punësimit në punë që u përkasin grupeve vulnerabël, sipas legjislacionit në fuqi.
- Punëdhënesi siguron mbikëqyrje të veçantë mjekësore për këtë kategori punëmarrësish.

Kuadri i veprimit përfshirë ndërmarrjet pritëse

Ndërmarrjet mund të kryejnë shumë hapa brenda veprimtarisë dhe zinxhirëve të tyre të furnizimit përfshirë parandaluar, zbuluar dhe korriguar trafikimin e qenieve njëzore dhe punën e detyruar të punëtorëve migrantë.

- Zhvillimi i politikave të mira të brendshme mund:
 - t'ju ndihmojë t'i adresoni këtë rreziqe në mënyrë gjithëpërfshirëse, sistematike dhe proaktive përmes zinxhirit tuaj të furnizimit;
 - të jepë një sinjal pozitiv përfshirë investitorët, konsumatorët dhe aktorët e politikave publike përfshirë angazhimin tuaj përfshirë adresuar këtë abuzim; dhe
 - të promovojë më tej përpjekjet e zinxhirit të furnizimit përfshirë zbutur rreziqet ndaj vlerës së markës dhe reputacionit të ndërmarrjes.

- Integrohuni brenda sistemit të menaxhimit të biznesit dhe politikave të formuluara qartë përfshirë parandaluar shfrytëzimin e punëtorëve migrantë
 - Përmirësoni kodet e sjelljes dhe politikat e ndërmarrjes;
- Komunikoni drejtëpërdrejt me të gjithë stafin e përfshirë në vendime identifikimi dhe pajtueshmëri sociale me këto politika
- Merrni hapa përfshirë rritur ndërgjegjësimin përfshirë vulnerabilitetin e punëtorëve migrantë nga trafikimi dhe puna e detyruar
- Siguroni praktika të mira në menaxhimin e burimeve njëzore përmes:
 - trajnimeve,
 - shpërndarjes së materialeve edukative,
 - webinare etj.
- Menaxhoni rekrutuesit dhe monitoroni përfshirë rekrutim dhe punësim etik duke kryer procedura të brendshme auditimi përfshirë mekanizma të fuqishëm korrigues të zhvilluar përfshirë mënyrat e mundshme.
- Rritni raportimin dhe transparencën dhe raportimin publik të punës dhe angazhimin me aktorë tjerë përfshirë ndërmarrjet pritëse që përfshirë pozitivisht një politikat publike përfshirë promovuar masat mbrojtëse përfshirë punëtorët migrantë.

Rekrutuesit mund të:

- identifikojnë rastet që kanë dalë në drithë që kanë të bëjnë me këtë lloj abuzimi;
- japojnë detaje hapat e ndërmarrë përfshirë rastet që kanë të bëjnë me këtë lloj abuzimi;
- diskutojnë sfidat me të cilat janë përfshirë rastet që kanë të bëjnë me këtë lloj abuzimi;
- sqarojnë hapat e mëtejshëm që duhen ndërmarrë përfshirë rastet që kanë të bëjnë me këtë lloj abuzimi;
- ilustrojnë me shembuj masat parandaluese, duke përfshirë:
 - ndërmarrin përmirësimin e politikave përfshirë investitorët, konsumatorët dhe aktorët e politikave publike përfshirë angazhimin tuaj përfshirë adresuar këtë abuzim; dhe
 - përfshirë protokollet e auditimit përfshirë rastet që kanë të bëjnë me këtë lloj abuzimi;
 - rrisin përpjekjet përfshirë rastet që kanë të bëjnë me këtë lloj abuzimi;
 - trajnojnë dëshironit të përfshirë rastet që kanë të bëjnë me këtë lloj abuzimi;
 - angazhohen në partneritete me palët e interesuara përfshirë parandaluar trafikimin e qenieve njëzore.

DETYRIMET E INSTITUCIONEVE SHTETËRORE

POLITIKAT DHE STRUKTURAT PËR RESPEKTIMIN E TË DREJTAVE TË PUNËTORËVE MIGRANTË

Respektimi i të drejtave të njeriut dhe të punës të punëtorëve migrantë fillon me politikat dhe strukturat dhe masat administrative të duhura

Institucionet shtetërore, të vetëdijshme për detyrimin për të mbrojtur punëtorët migrantë kanë në fokus të dedikuar veçanërisht tek rrugët dhe mjetet që përdorin punëtorët për punësim në ekonominë globale përmes ndërmarrjeve të rekrutimit, d.m.th agjenci private punësimi ose agjenci të punësimit të përkohshëm sipas legjislacionit shqiptar.

Shqipëria ka miratuar ose ka aderuar në kuadrin ligjor ndërkombëtar që lidhet me rekrutimin etik të punëtorëve migrantë:

- Miratoi Konventën e ILO-s për Agjencitë Private të Punësimit, 1997 (nr. 181)
- Miratoi Konventën e ILO-s për Migracionin për Punësim, (të rishikuar), 1949 (nr. 97)
- Miratoi Konventën e ILO-s për Punëtorët Migrantë (Dispozita Plotësuese), 1975 (nr. 143)
- Aderoi në Rekomandimin e ILO-s për Agjencitë Private të Punësimit, 1997 (nr. 188)
- U pajtua me parimet IRIS të IOM-it⁶ dhe Rekomandimet e Montrealit⁷

Shqipëria ka miratuar legjislacionin kombëtar gjithëpërfshirës që përcakton, drejtpërdrejt ose jo, rregullat për rekrutimin e punëtorëve migrantë:

- Ligji nr. 8417, datë 21.10.1998, Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, ndryshuar me ligjet: nr. 9675, datë 13.1.2007, nr. 9904, datë 21.4.2008, nr. 88/2012, datë 18.9.2012, nr. 137 / 2015, datë 17.12.2015, nr. 76/2016, datë 22.7.2016, nr. 115/2020, datë 30.7.2020⁸
- Strategjia Kombëtare për Migracionin 2019-2022 miratuar me Vendim të Këshillit të Ministrave nr. 400 datë 19.6.2019 "Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për Migracionin dhe Planin e Veprimit 2019-2022".⁹
- Ligji nr. 7961, datë 12.7.1995 Kodi i Punës i Republikës së Shqipërisë, i ndryshuar me ligjet: nr. 8085, datë 13.3.1996; nr. 9125, datë 29.7.2003; nr. 10 053, datë 29.12.2008; nr. 136/2015, datë 5.12.2015.¹⁰
- Ligji nr. 9668, datë 18.12.2006 "Për emigracionin e shtetasve shqiptarë për qëllime punësimi" i ndryshuar me ligjin nr. 10389, datë 03.03.2011.¹¹

- Ligji nr. 15/2019, datë 13.3.2019 "Për nxitjen e punësimit"¹² (që shfuqizon ligjin nr. 7995, datë 20.9.1995 "Për nxitjen e punësimit", ndryshuar me ligjin nr. 8862, datë 7.3.2002, ligjin nr. 9570, datë 3.7.2006 dhe ligjin nr. 8872, datë 29.3.2002).¹³
- Ligji nr. 10081, datë 23.2.2009 "Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë", ndryshuar me ligjet nr. 6/2015, datë 12.2.2015, nr. 131/2015, datë 26.11.2015, nr. 37/2016, datë 31.3.2016; nr. 21/2021, datë 22.2.2021, nr. 72/2021, datë 27.5.2021.¹⁴
- Ligji nr. 9887, datë 10.3.2008, "Për mbrojtjen e të dhënave personale", ndryshuar me ligjin nr. 48/2012, datë 26.4.2012; ligjin nr. 120/2014, datë 18.9.2014.¹⁵
- Ligji nr. 79/2021 "Për të huajt", datë 24.6.2021.¹⁶
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 538, datë 26.5.2009, "Për licencat dhe lejet që trajtohen nga apo nëpërmjet Qendrës Kombëtare të Licencimit (QKL) dhe disa rregullime të tjera", ndryshuar me VKM nr. 1295, datë 29.12.2009; nr. 385, datë 19.5.2010; nr. 436, datë 16.6.2011; nr. 956, datë 9.5.2012; nr. 421, datë 15.5.2013; nr. 26, datë 20.1.2016; nr. 107, datë 10.2.2016; nr. 827, datë 23.11.2016; nr. 301, datë 5.4.2017; nr. 34, datë 22.1.2020.¹⁷
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 101, datë 23.02.2018, "Për mënyrën e organizimit dhe funksionimit të agjencive private të punësimit".¹⁸
- Vendimi i Këshillit të Ministrave nr. 286, datë 21 maj 2018, "Për disa rregulla të veçanta për punëmarrësit e përkohshëm, të cilët punësohen nga agjencitë e punësimit të përkohshëm" ndryshuar me Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 555, datë 31.7.2019.¹⁹

Shqipëria ka caktuar institucione dhe ka marrë masa administrative për të vlerësuar politikat dhe funksionimin e Agjencive Private të Punësimit dhe Agjencive të Punësimit të Përkohshëm

Cilat janë detyrimet e institucioneve shtetërore?

Inspektorati Shtetëror i Punës dhe Shërbimeve Shoqërore kryen kontolle periodike për të përcaktuar përpunështjen e veprimtarisë së agjencisë së punësimit të përkohshëm me legjislacionin përkatës.

Inspektorati Shtetëror i Punës dhe Shërbimeve Shoqërore kur vëren shkelje njofton ministrinë përgjegjëse për çështjet e punësimit.

Ministria përgjegjëse për çështjet e punësimit informohet çdo gjashtë muaj nga agjencitë e punësimit të përkohshëm për strukturën dhe veprimtarinë e tyre.

Për çdo shqetësim, ju lutemi kontaktoni:

**Politikëbërja për Agjencitë Private të Punësimit dhe Agjencitë e Punësimit
të Përkohshëm dhe Monitorimi i Agjencive Private të Punësimit /
Agjencive të Punësimit të Përkohshëm**

Institucioni përgjegjës: Ministria e Financave dhe Ekonomisë

Adresa: Bulevardi "Dëshmorët e Kombit", Nr.3, Tiranë, Shqipëri.
Email: info@financa.gov.al | Nr. Tel: +355 422811133
www.financa.gov.al

**Zhvillimi i politikave të migracionit dhe lejet e qëndrimit të punëtorëve
migrantë**

Institucioni përgjegjës: Ministria e Brendshme

Adresa: Bulevardi "Dëshmorët e Kombit", Nd. 1, H. 1, 1001. Tiranë, Shqipëri.
Email: ministria.brendshme@mb.gov.al
www.mb.gov.al

**Hartimi i udhëzimeve standarde për shërbimet konsullore për
punëtorët migrantë**

Institucioni përgjegjës: Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme

Adresa: Bulevardi 'Gjergj Fishta', Nr 6. Tiranë, Shqipëri.
Email: koordinatorimfa@mfa.gov.al
www.mfa.gov.al

**Organe bashkëpunëtore me agjencitë për informacione, njoftime për
vende të lira, këmbim të dhënash, bashkëpunime dhe forcim kapaciteti**

Institucion përgjegjës: Agjencia Kombëtare e Punësimit dhe Aftësive

Email: kontakt@akpa.gov.al | Nr. Tel: +35544538827
www.akpa.gov.al

**Licencimi i Agjencive Private të Punësimit dhe Agjencive të Punësimit
të Përkohshëm**

Institucion përgjegjës: Qendra Kombëtare e Biznesit

Adresa: Bulevardi "Zhan D'Ark", Prona nr.33, Shtëpia e Ushtarakëve. Tiranë.
e-mail: info.qkb@qkb.gov.al | Tel: +355 4 2250066
www.qkb.gov.al

Të drejtat e njeriut

Institucionet përgjegjëse:

Avokati i Popullit

Adresa: Blv. "Zhan D'Ark", Nr. 2. Tiranë, Shqipëri.
Email: ap@avokatipopullit.gov.al | Tel: 04 2 380 300 / Tel: 04 2380 333
Nr. i Gjelbër: 0800 1111 / Nr Cel: +355 68 903 4648
www.avokatipopullit.gov.al

Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi

Adresa: Rruga "Durrësit" Nr.27. Tiranë, Shqipëri.
E-mail: info@kmd.al | Nr. Tel: + 355 4 243 1078
www.kmd.al

**Komisioneri për të Drejtën e Informimit dhe Mbrojtjen e të
Dhënavë Personale**

Adresa: Rr. "Abdi Toptani", Nd. 5, Kodi postar 1001. Tiranë, Shqipëri.
E-mail: info@idp.al
Nr. Tel: +355 42237200 | FAX: +355 42233977 | Nr. i Gjelbër: 08002050
www.idp.al

**Programe administrative inspektimi për Agjencitë Private të Punësimit
dhe Agjencitë e Punësimit të Përkohshëm**

Institucionet përgjegjëse:

Inspektorati Shtetëror Qendror

E-mail: info@insq.gov.al | Nr. Tel: +355 694835881
www.insq.gov.al

Inspektorati Shtetëror i Punës dhe Shërbimeve Shoqërore

Adresa: Rruga "Sheh Ahmet Pazari, Nr.10, Tiranë, Shqipëri.
Email: info@sli.gov.al
www.sli.gov.al

Inspektorati Shtetëror Shëndetësor

Adresa: Rruga "Aleksander Moisiu" nr. 80, Tiranë, Shqipëri.
E-mail: info@ins-shendetesor.gov.al | Nr. Tel: +355 42 235925
www.ins-shendetesor.gov.al

REFERENCA

1. <https://iris.iom.int/sites/g/files/tmzbdl201/files/documents/IRIS%20Standard%20Report%20.pdf>
2. <https://iris.iom.int/iris-standard>
3. Është në përpunje me instrumentet ekzistuese ndërkombe të tē drejtave të njeriut, Konventat dhe standartet e ILO-s, Parimet e Përgjithshme dhe Udhëzimet Operacionale të ILO-s për Rekrutimin e Drejtë, Parimet Udhëzuese të OKB-së për Biznesin dhe të Drejtat e Njeriut, si dhe me angazhimet, parimet, kodet dhe praktikat e mira në lidhje me sektorin privat, duke përfshirë industrinë e rekrutimit.
4. Legjislacioni mbi të cilin krijohen dhe ushtrojnë aktivitetin këto agjenci përfshin:
 - Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, e ndryshuar
 - Ligji nr. 7961, datë 12.7.1995, Kodi i Punës i Republikës së Shqipërisë, ndryshuar me ligjin nr. 8085, datë 13.3.1996, ligjin nr. 9125, datë 29.7.2003, ligjin nr. 10 053, datë 29.12.2008, ligjin nr. 136/2015, datë 5.12.2015
 - Ligji nr.9668, datë 18.12.2006 "Për emigracionin e shtetasve shqiptarë për qëllime punësimi", ndryshuar me ligjin nr.10389, datë 3.3.2011
 - Ligji Nr. 15 / 2019 datë 13.3.2019 "Për nxitjen e punësimit",
 - Ligji nr. 10081, datë 23.2.2009 "Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë", ndryshuar me ligjet nr. 6/2015, datë 12.2.2015; nr. 131/2015, datë 26.11.2015; nr. 37/2016, datë 31.3.2016; nr. 21/2021, datë 22.2.2021; nr. 72/2021, datë 27.5.2021
 - Ligji nr. 9887, datë 10.3.2008 "Për mbrojtjen e të dhënave personale", ndryshuar me ligjin nr. 48/2012, dhe nr.120/2014
 - Ligji nr. 79/2021 "Për të huajt", datë 24.6.2021
 - Vendimi i Këshillit të Ministrave (VKM) nr. 538, datë 26.5.2009, "Për licencat dhe lejet që trajtohen nga apo nëpërmjet Qendrës Kombëtare të Licencimit (QKL) dhe disa rregullime të tjera", ndryshuar me VKM nr 1295, datë 29.12.2009; nr. 385, datë 19.5.2010; nr.436, datë 16.6.2011; nr.956, datë 9.5.2012; nr.421, datë 15.5.2013; nr.26, datë 20.1.2016; nr.107, datë 10.2.2016; nr. 827, datë 23.11.2016; nr.301, datë 5.4.2017; nr. 34, datë 22.1.2020; nr.805 datë 20.12.2021
 - Vendimi i Këshillit të Ministrave nr.101, datë 23.02.2018, "Për mënyrën e organizimit dhe funksionimit të agjencive private të punësimit".
 - Vendimi i Këshillit të Ministrave nr.286, datë 21.05.2018, "Për disa rregulla të veçanta për punëmarrësit e përkohshëm, të cilët punësohen nga agjencitë e punësimit të përkohshëm" ndryshuar me Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 555, datë 31.7.2019, etj.
5. Punëtorët migrant bazuar në ligjin shqiptar:
 - Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, e ndryshuar
 - Ligji nr. 7961, datë 12.7.1995, Kodi i Punës i Republikës së Shqipërisë, ndryshuar me ligjin nr. 8085, datë 13.3.1996, ligjin nr. 9125, datë 29.7.2003, ligjin nr. 10 053, datë 29.12.2008, ligjin nr. 136/2015, datë 5.12.2015
 - Ligji nr.9668, datë 18.12.2006 "Për emigracionin e shtetasve shqiptarë për qëllime punësimi", ndryshuar me ligjin nr.10389, datë 3.3.2011
 - Ligji Nr. 15 / 2019 datë 13.3.2019 "Për nxitjen e punësimit",
 - Ligji nr. 10081, datë 23.2.2009 "Për licencat, autorizimet dhe lejet në Republikën e Shqipërisë", ndryshuar me ligjet nr. 6/2015, datë 12.2.2015; nr. 131/2015, datë 26.11.2015; nr. 37/2016, datë 31.3.2016; nr. 21/2021, datë 22.2.2021; nr. 72/2021, datë 27.5.2021
 - Ligji nr. 9887, datë 10.3.2008 "Për mbrojtjen e të dhënave personale", ndryshuar me ligjin nr. 48/2012, dhe nr.120/2014
 - Ligji nr. 79/2021 "Për të huajt", datë 24.6.2021
 - Vendimi i Këshillit të Ministrave (VKM) nr. 538, datë 26.5.2009, "Për licencat dhe lejet që trajtohen nga apo nëpërmjet Qendrës Kombëtare të Licencimit (QKL) dhe disa rregullime të tjera", ndryshuar me VKM nr 1295, datë 29.12.2009; nr. 385, datë 19.5.2010; nr.436, datë 16.6.2011; nr.956, datë 9.5.2012; nr.421, datë 15.5.2013; nr.26, datë 20.1.2016; nr.107, datë 10.2.2016; nr. 827, datë 23.11.2016; nr.301, datë 5.4.2017; nr. 34, datë 22.1.2020; nr.805 datë 20.12.2021
 - Vendimi i Këshillit të Ministrave nr.101, datë 23.02.2018, "Për mënyrën e organizimit dhe funksionimit të agjencive private të punësimit".
 - Vendimi i Këshillit të Ministrave nr.286, datë 21.05.2018, "Për disa rregulla të veçanta për punëmarrësit e përkohshëm, të cilët punësohen nga agjencitë e punësimit të përkohshëm" ndryshuar me Vendimin e Këshillit të Ministrave nr. 555, datë 31.7.2019
6. <https://iris.iom.int/sites/g/files/tmzbdl201/files/documents/IRIS%20Standard%20Report%20.pdf>
7. <https://publications.iom.int/system/files/pdf/the-montreal-recommendation.pdf>
8. <https://qbz.gov.al/previeë/635d44bd-96ee-4bc5-8d93-d928cf6f2abd>
9. <https://albania.iom.int/sites/default/files/publication/THE%20NATIONAL%20STRATEGY.pdf>
10. <https://qbz.gov.al/previeë/c1c18a6c-5f3e-457d-b931-de505b3c7ed0>
11. <http://qbz.gov.al/eli/ligj/2006/12/18/9668>
12. <http://qbz.gov.al/eli/ligj/2019/03/13/15>
13. <http://qbz.gov.al/eli/ligj/1995/09/20/7995>
14. <http://qbz.gov.al/eli/ligj/2009/02/23/10081>
15. <http://qbz.gov.al/eli/ligj/2008/03/10/9887>
16. <https://qbz.gov.al/eli/fz/2021/162/8f6d9e67-0996-44fa-aadb-4a32b30e7fad;q=Ligj%20nr.%2079%2F2021,%20dat%C3%AB%2024.6.2021>
17. <http://qbz.gov.al/eli/vendim/2009/05/26/538>
18. <http://qbz.gov.al/eli/vendim/2018/02/23/101>
19. <http://qbz.gov.al/eli/vendim/2018/05/21/286>